

The therapeutic effects of traditional Turkish Marbling Art on the treatment of children with suffering from chronic illnesses

Geleneksel Türk Ebru Sanatının kronik hastalığı olan çocukların terapisi üzerine etkisi

Meltem Kürtüncü¹
Latife Utaş Akhan²
Sevecen Çelik³

Abstract

Chronic illness is defined as follows: “aberration or anomaly, a situation in which the patient may be left with permanent disability with no chances of recovery, where the patient is required to be treated for a long period of time, and maintained under constant supervision that would necessitate special training in terms of rehabilitation”. It is possible to obtain beneficial results in different areas in the case where children afflicted with chronic illnesses are treated via art therapy. Traditional Marbling art presents us not only with visual grace but with interesting beauties from the micro and macro realms unseen by the naked eye as well. Furthermore, therapeutic healing power of marbling art is incontestable. Each marbling art that is created is differs from one another; this means that for children endowed with different features, then each marbling art shall constitute a different experience for each child. Due to the

Özet

Kronik hastalık, ‘normalden sapma veya bozukluk gösteren, kalıcı yetersizlik bırakabilen, geriye dönüşü olmayan, patolojik değişiklikler sonucu oluşan, hastanın rehabilitasyonu için özel eğitim gerektiren, uzun süre bakım, gözetim ve denetim gerektireceği beklenen durum’ olarak tanımlanmaktadır. Sanat terapileri ile kronik hastalığı olan çocuklarda farklı alanlarda yararlar sağlanabilmektedir. Geleneksel Türk ebru sanatı, görsel zerafetin yanı sıra, bizlere mikro ve makro alemlerden, çıplak gözün göremeyeceği ilginç güzellikler sunar. Ayrıca Ebru’nun terapi özelliğine sahip olduğu, tartışılmayan bir gerçektir. Yapılan her bir ebrunun birbirinden farklı olması, farklı özellikteki çocuklar için ayrı bir deneyim demektir. Bu nedenle, Geleneksel Türk Ebru Sanatı; kronik hastalığı olan çocukların terapisi üzerine önemli katkılar sağlayabilir.

¹ Yrd. Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği meltemkurtuncu@yahoo.com

² Yrd. Doç. Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Psikiyatri Hemşireliği latifeutasakhan@hotmail.com

³ Arş. Gör., Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Psikiyatri Hemşireliği ensevecen@hotmail.com

aforementioned factors, it can be said that Traditional Turkish Art may contribute significantly in the treatment of children suffering from chronic illnesses.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk Ebru Sanatı, kronik hastalık, çocuklar, sanat, sanat terapi.

Keywords: Traditional Turkish marbling art, chronic illness, children, art, art therapy.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Giriş

Birey olarak yeryüzüne gelmekle toplumsallaşmak zorunda olan insanoğlu, çocukluk döneminden itibaren çevrenin, etik, estetik ve moral değerlerin etkisi altındadır. Bireydeki, çevre düzenine ve değerlerine karşıt düşünce, istek ve dilekler bilinçdışında bastırılır. Bastırılmış duygu ve düşünceler bilinçdışında görsel imajlar biçiminde simgelere dönüşür. Kişideki çevre düzenine ve töresel geleneklere karşıt olan istek ve dilekler, bilinçaltına ve bilinçdışına itilir. İtilme ilk çocuklukla başlar ve bütün hayat boyunca sürer. Sanat aracılığıyla, bilinçdışındaki temel düşünce ve duygular toplanarak, kelimeler yerine görüntüler olarak ortaya çıkar. Bastırılmış duygu ve düşünceler görsel imajlarla sembolleşerek ifade imkânı bulur. Sanat yönünden eğitilmiş olsun olmasın her kişi kendi iç kargaşalıklarını, bastırılmış duygularını görsel biçimlerle ortaya koyabilmektedir (Utaş Akhan, 2012).

Yenidünya düzeninde yer alacak çocukların sağlıklı, mutlu ve üretken olabilmeleri için okul öncesi dönemdeki eğitimde sanatın hazırlayıcı etkisi yadsınamaz. Sanat eğitiminin kapsamı, amacı, uygulama yöntemleri incelendiğinde çocuğun sağlıklı ya da özürlü olma durumuna göre sanatsal faaliyetlere yönlendirilmesi önemlidir. Çünkü sanatsal uygulama çalışmaları düşündüklerini ve hissettiklerini ifade etme fırsatı vererek çocuklarda özsaygının oluşmasına yardımcı olmaktadır (İşler, 2003).

Sanatsal uygulamalarla çocukların sağlığına yönelik bir takım olumlu değişimler sağlanabildiği gibi sanat terapileri ile bedensel hastalığı olan çocuklarda farklı alanlarda yararlar sağlanabilmektedir. Sanat terapileri, hastaların yaratıcı faaliyetlerde bulunmaları nedeniyle onları hastalığın varlığından bir süreliğine uzaklaştırmakta, hastalık ya da yeti kayıplarını unutturmakta, kısa bir süre yaratıcı etkinlikte bulunmalarına rağmen o kısa sürede hastalıklarından kaynaklanan düşük benlik saygılarını geliştirmekte ve kişisel güçlerini tekrar yaşayabilmelerini sağlamaktadır (Aydın, 2012; Malchiodi, 2012). Çocukla işbirliği sağlayan sanatsal etkinlikler; ağrı, acı ile başa çıkma, kontrol kaybını yenmeye olanak sağlamaktadır (Gökçek, Çakır, Koç 2013).

Yapılan çalışmalar, özellikle kronik hastalığı bulunan çocukların daha çok anksiyete, agresyon, depresyon yaşadıkları ve benlik saygılarının düştüğünü bildirmektedir (Gavin ve Wysocki, 2006; Türkbay, Akın, Söhmen, 2000; Şen Beytut, Bolışık, Solak, Seyfioğlu, 2009).

Sanat terapi yönteminden biri olan Ebru sanatı ile uğraşma, kronik hastalığı olan çocukta, olumluluk, stres kontrolü, yaratıcılık, özgüven, adaptasyon ve motivasyon gelişmesini sağlamaktadır (Gür, 2012). Hastalığa bağlı nedenlerle travmatize olmuş çocukta, sanat terapisi (Tunç, 2007), oyun terapisi (Findling, 2004), uğraş terapisi (Yılmaz, oltuoğlu, Hanazay, Aylaz 2011) gibi pek çok sanatsal etkinliğin yararları araştırmalarla ortaya konmaktadır.

Sanat ve çocuk birbirini tamamlayan sürekli değişen ve gelişen dinamik bir olgudur. Çocuğun sanatsal etkinlikleri onun bir çeşit düşünme dilini oluşturur. Hiçbir zaman iki çocuk birbirine benzeyen özellikler göstermez. Her biri gelişimsel, bilişsel, duygusal ve algılama düzeyinde bireysel farklılıklar gösterir (Yolcu, 2011). Ebru sanatında da yapılan her bir ebru bireyseldir, hiçbir ebrunun bir diğerine benzemesi mümkün değildir (Gür, 2012).

Kronik hastalığı olan çocuğun sözel olmayan bireysel tepkilerini ortaya çıkaran sanatsal uygulamalara ihtiyacı vardır. Ebru sanatının da kronik hastalığı olan çocukların tedavi sürecinde, çocuğun hastalığın yarattığı negatif etkilerden uzaklaşması ve ruh-beden bütünlüğünü sağlaması açısından kullanılmasının yararlı olacağına yönelik çalışmalar bulunsa da yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle bu derlemede Medline, ScienceDirect'deki ve Pubmed veri tabanlarında bulunan araştırmalar sanat, sanat terapi, ebru terapisi, kronik hstalığı olan çocuk anahtar kelimeleri ile taranmıştır. Ayrıca, İstanbul ve Zonguldak'taki il kütüphanelerinden elde edilen kaynaklar incelendikten sonra; 1958- 2014 arasında yayınlanan makale, kitap, tez, bildiri gibi kaynaklar kullanılmıştır. Derlemede; ebru sanatı ve terapi, kronik hastalığı olan çocuklarda ebru sanatının etkileri ve öneminin vurgulanması amaçlanmıştır.

1. Ebru Sanatı ve Tarihçesi

Eski kitapların kapaklarında ve yan kâğıtlarında rastladığımız ebru, yoğunlaştırılmış su üzerine toprak ve toz boylarla resim yapma sanatıdır (Edwards, 2004). Kitre veya benzeri maddelerle yoğunluğu artırılmış su üzerine, özel fırçalar yardımıyla boyların serpilerek, su yüzeyinde meydana gelen desenlerin kâğıda geçirilmesiyle elde edilir (Arıtan, 1999).

Usta-çırak yöntemi ile öğrenilen ve sanatçının iradesi dışında birçok değişkenden etkilenen bir sanattır. Bazı kaynaklar ebrunun, yüzüsu anlamına gelen "ab-ıru" sözcüğünden, bazı kaynaklar ise Orta Asya dillerinden Çağatayca'da hareli görünüm, damarlı kumaş ya da kâğıt anlamına gelen "ebre" den geldiğini söylese de en yaygın kanı, kelimenin kökeninin Farsça; bulutumsu, bulut gibi anlamına gelen "ebri" den gelmekte olduğudur (Kıratlı, 2010).

Türk dil kurumu “ebruculuk’u” “ebru yapma sanatı veya ebru satma ile uğraşma”(Alp, 1958), ebru’yu “kâğıt süslemeciliğinde kitre, kola gibi yapıştırıcılarla yoğunlaştırılmış su üzerine, neft yağı ile sulandırılmış yağlı boya damlatılarak yapılan ve kağıda geçirilen süs” (Atalay, 1970), ebrulamak’ı ise, “ebru yaparak boyamak” olarak tanımlamaktadır (Barutçugil, 2010).

Ebru sanatı, kökeni Orta Asya’ya kadar uzanan geleneksel Türk sanatlarından. Diğer süsleme sanatlarımızda olduğu gibi, ebru sanatı da Osmanlı döneminde gelişerek zirve noktasına ulaşmıştır. Başlangıçta devlet belgeleri ve resmi yazışmalarda zemin olarak kullanılan ebru, zamanla kitap süslemeleri ve hat çalışmalarında kullanılarak yaygınlık kazanmış ve günümüze kadar ulaşmıştır (Barutçugil, 2010).

Selçuklular ve Osmanlılar döneminde yaygın olarak kullanılan ebru sanatı, XVII. Yüzyılın başlarında Türk Kağıdı adı ile Avrupa’ya açıldı. Avrupa’da aristokrasinin ilgisini çekmeye başlayan geleneksel sanatımız Ebru, başlangıçta hep Türk kelimesiyle beraber anılırdı. Aynı dönemde, bazı diplomatlar, seyyahlar, din ve bilim adamları; her alanda etkilerini yoğun olarak hissettikleri Osmanlı ülkesinde gördüklerini anlatan yazılarıyla Osmanlı’ya toplumlarını tanıtmaya çalışmışlardı. 1592’de, Viyanalı Aristokrat Anna Maria van Heusenstain, hareli laleleri anlatırken “Türk kâğıdı denilenlerden...” diye yazıyordu. Fransız Aristokratı Pierre De L’Estoile ise, dostlarına “ebrulu kâğıtlar” ve “ebrulu kâğıtlarla kaplı” defterler hediye ediyordu. Ebru artık yabancı seyyahların ilgisini çekmeye başlamıştı. Bu sırada ebrulu kâğıtlar Avrupa’nın üst tabakasında ince zevk ürünü olarak kabul edilip rağbet görmekteydi. Ebrunun batıda tanınmasıyla birlikte üretimi de başlamış ve 17. Yüzyılın ilk yarısında giderek yaygınlaşmıştır (Wolfe, 1990). Ancak zaman geçtikçe ebrunun geliş öyküsü Avrupa toplumunun hafızasından çıkar, gelişinden yüzyıllar sonra kimi Avrupalı yazarlar, ebruyu bir Avrupa icadı olarak gösterdi (Diehl, 1980).

2. Ebru Sanatı ve Terapi

Sanatın tedavi amaçlı kullanılması; hastalar için duygusal çatışmaları onarmak, kişisel gelişimi arttırmak, sözel olarak ifade edemedikleri ve hastalıkları hakkındaki kaygılarını ifade etmek için bir yoldur (Killick ve Schaverien, 2003; Patterson, 2007).

Edebiyat, sanat ve müzik bağlamında, şairler, yazarlar sözcükleri, ressamalar ve ebru ustaları renkleri; bestekar ve müzisyenler ise sesleri derler. Hayatın akışı içinde uyumsuzluk görüntüsü veren durumlarda insan, özündeki uyumu açığa çıkaran durumlarda rahatlar. Renklerin musikisi olarak nitelediğimiz ebru’da ruhu rahatlatan, ruhu dinlendiren bir uyum vardır. Ebru boyalarının su yüzeyindeki sonsuz renk dansı, belli bir armoni ve uyumu gerektirir. Ebru, görsel zerafetin yanı sıra, bizlere mikro ve makro alemlerden, çıplak gözün göremeyeceği ilginç güzellikler sunar. Ayrıca Ebru’nun terapi özelliğine sahip olduğu, tartışılmayan bir gerçektir (Barutçugil, 2010). Geçmiş zamanlarda, İslam ülkelerindeki hastaneler ve tımarhanelerde ruh hastalarının musiki ve

güzel sanatlarla tedavi edilmesi, dünden bugüne terapi olarak yansımıştır. Doç. Dr. Oruç Rahmi Güvenç'in kurucu önderliğini yaptığı, merkezi Viyana'da bulunan uluslar arası müzik ve sanat terapi Vakfı'nda (Internationale Gessellschaft Für Musik- Ethnologie Und Kuntthehepie Forschung) uzun yıllardır ebru ve müzik terapi yapacak terapistler yetiştirilmektedir. 1997 yılında İstanbul'da "yüzeyin ötesi" adı ile düzenlenen ebru kongresinde ebru ile terapi konusunda bildiriler yayınlanmıştır (Barutçugil, 2010).

Ebru sanatı öncelikle sabırlı olmayı öğretip, bu meziyetin geliştirilmesine katkı sağlar. Ebru sanatçısı olan birey her daim kendine tam hakim değildir, özellikle obsesif bozukluğu olan kişiler, var olanı kabullenmeyi zaten öğrenirler. (Aktay, 2014). Ebru sanatının terapötik açıdan olumlu sonuçlar verdiği deneyimler ile kanıtlanmış olup, estetik hassasiyet, iletişim kurmak, zamanı doğru kullanmak, motivasyon, yaratıcılık, sabırlı olmak, disiplinli olmak, intibak sağlayabilme hususlarının iyileştirilmesine katkı sağlayarak aynı zamanda bu sanat sayesinde stres, dengesizlik ve anksiyete gibi belirli sorunların aşılması konularında olumlu sonuçlar alınmıştır. (İçel, 2014). Ebru sanatı öncelikle kabullenmeyi öğretir. Ebru sanatında, şekiller sanatı icra eden kişinin tamamen iradesi dışında gelişirler, kişi suya düşen damlaları, damlaların kümelenmelerini ve aralarında oluşan boşlukları kontrol edemez. Böylelikle, tam hakimiyet sağlayamadığı için obsesif bozukluklarda zaman içinde azalma kaydedilir. Ebru sanatı kişinin rutin haline gelmiş yaşamına bir soluk vererek onu farklı dünyalara götürür ve ruhuna sakinlik sağlar. Renkler ve şekiller bireye anlık duygularını ifade edebilme olanağını sağlar. Ebru sanatının diğer faydaları şöyle ifade edilebilir: kişi stres ile baş edebilmeyi öğrendiğinde ve motivasyon kazandığında yaratıcı gücü ve kendine güveni artmaktadır (Aral, Kayabaşı, Yıldız Bıçakçı, Aydın, Mutlu, 2012). Suyun insanlar üzerinde olumlu etkisi vardır, özellikle su pozitif iyonlar yaydığı zaman (İçel, 2014). Çocuk dikkatini suya ve hareket halindeki renklere odakladığında gerginliği azalır ve zamanın nasıl geçtiğini anlayamaz. Buna ilaveten, çocuk şekillerle bir sanat eseri yaratır, bu eser sayesinde başkalarının takdirini kazandığında kendine olan güveni de artmış olur (Aktay, 2014).

Ebru'nun tedavi etkisine dair ana temalar şöyle sıralanabilir:

- Tamamen kontrol imkansızdır'ı göstermesi, dolayısıyla obsesyonları azaltması;
- Katarsis (boşalım) alanı sağlaması,
- Tüketmekten uzaklaştırıp, üretmeye döndürmesi,
- Olumlu düşünme davranış tarzını desteklemesi, geliştirmesi,
- Çabuk etkinlik sağlayıp etkinliğin uzun süreli olması,
- İçgörü kazanmayı sağlaması.

3. Kronik Hastalığı Olan Çocuklarda Sanatın Etkisi

Tüm çocuk popülasyonunun %1-2'sinde günlük aktiviteyi etkileyen ya da sık tedavi gerektiren kronik sağlık sorunları bulunmaktadır. (Turkel ve Pao, 2007). Kronik hastalık, 'normalden sapma veya bozukluk gösteren, kalıcı yetersizlik bırakabilen, geriye dönüşü olmayan, patolojik değişiklikler sonucu oluşan, hastanın rehabilitasyonu için özel eğitim gerektiren, uzun süre bakım, gözetim ve denetim gerektireceği beklenen durum' olarak tanımlanmaktadır (Er, 2006). Günümüzde tıp disiplinindeki son gelişmelerle çocukluk çağı kronik hastalıklarında yaşam kalitesi artmış ve yaşam süresi uzamıştır. Yaşam süresinin uzaması ile birlikte hasta çocuk ve ailesi kronik hastalığın getirdiği psikososyal etkilere daha uzun süre maruz kalmaktadır (Wise, 2007). Çocuklukta önemli fiziksel hastalık bulunması daha sonraki ruhsal sorunların gelişmesinde önemli bir risk etkeni olmaktadır (Fettahoğlu, Koparan, Özatalay, Türkkahraman, 2007).

Sanat terapisi genellikle kronik hastalığı olan çocuklarda kullanılan psikoterapi şeklidir. Sanat terapisi ile, hastalar malzemeler ve yönlendirmeler yoluyla duygu ve düşüncelerini ifade etmek için bir sanat terapisti tarafından teşvik edilir. Sanat etkinliklerinin, hastalık ve hastaneden kaynaklanan psikolojik sıkıntı ile baş etmeye yardımcı olduğu gösterildiğinden; sanat terapisi hizmetleri, hastane ortamlarında daha yaygın hale gelmiştir. Sanat etkinlikleri; çocukların, hastalık durumuna uyumunu ve yaşamlarını devam ettirmelerine yardım eder. Astım hastası 22 çocukla yapılan bir çalışmada, sanat terapisinin çocukların yaşam kalitesini arttırdığı; anksiyetelerini ise azalttığı saptanmıştır (Beebe, Gelfand, Bender, 2010).

Sanat terapisi kronik kanser hastalığına sahip çocuğun tanı aldığı süreçten, tedavi ve hastane sonrası rehabilitasyon sürecinde çocuklara psikolojik destek sağlamak amacıyla da kullanılmaktadır (Malchiodi, 2012).

Kan kanserli çocukların uzun dönemli duygusal distreslerinin yanı sıra ağırlı girişimlerde çocuklarda gelişen anksiyete ve korkuyla baş etmeleri için sanat terapisinin kullanıldığı bir çalışmada çocukların baş etmelerinde sanat terapisinin güçlü bir destek sağladığı bulunmuştur (Favara-Scacco, Smirne, Schilirò, Di Cataldo, 2001).

4. Kronik Hastalığı Olan Çocuklarda Ebru Sanatının Önemi

Ebru sanatı aktivitelerini okul öncesi ve okul çağı çocukları, eğlenceli buldukları ve bu aktivitelere katılmak istediklerini ifade etmişlerdir (Kıratlı, 2010). Bu aktiviteler, çocukların anksiyeteden uzaklaşmalarına, rahatlamalarına katkı sağlamaktadır,

Ebru etkinlikleri, çocukların fiziksel gelişim için fırsat verir. Her Ebru çalışmasında çocuk, farklı renk ve stiller uygular. Bu uygulamalar, bilgi ve becerisi doğrultusunda kendini gerçekleştirme için bir fırsat, eşsiz bir deneydir. Ebruda, tamamen geleneksel Ebru teknikleri

kullanmaya zorlamak yerine, farklı fırsatlar keşfetmek için izin vermek uygulamaları daha eğlenceli hale getirebilir (Kıratlı, 2010).

1. *Katarsis (boşalım) alanı sağlaması:* Kronik hastalığı olan çocuk, kaygıyı doğrudan sözel olarak dile getirmeyebilir, bu kaygıyı simgesel biçimde oyunları, resimleri ve fantezileri yoluyla dışavurur. Bu nedenle de açık iletişimle birlikte kaygı ve korkuları azaltmaya ve günlük yaşam kalitesini artırmaya yönelik yardımcı yöntemler kullanılmalıdır. Birlikte oynama, resim yapma, masal anlatma ve öykü oluşturma gibi yansıtıcı teknikler kullanılarak çocuğun hastalığına ilişkin kaygıları ile başa çıkmasına yardımcı olunabilir (Erdoğan ve Karaman, 2008). Kronik hastalığı olan çocukta resim, kil, müzik gibi sanatsal üçüncü unsurun kullanımı başka türlü anlatılamayan düşünce ve duyguların dışsallaştırılmasına yardımcı olur. Sanatın tedavi amaçlı kullanılmasının yanı sıra; bireyler, çiftler, aileler ve özellikle de bastırılmış ve acı veren sorunları hakkında konuşamayan çocuklar için çok değerlidir (Gavin ve Wysocki, 2006; Şen Beytut ve ark., 2009; Türkbay ve ark., 2000). Yapılan çalışmalarda ebru sanatını, çocuklar, eğlenceli, zevkli “oyun gibi bir aktivite” olarak gördüklerini belirtmişlerdir (Kıratlı, 2010). Renk cümbüşünün ortaya çıktığı ebru çalışmalarında çocuk istediği renkleri özgürce kullanarak bastırılmış içsel çatışmalarını renkler yoluyla ifade edebilme şansı yakalayabilmektedir (Gür, 2012).
2. *Olumlu düşünme davranış tarzını desteklemesi, geliştirmesi:* Ebru sanatı, dikkatin, sabrın, ritmin, dengenin bir arada olmasını gerektiren bir sanat dalıdır. Su ve kullanılan boyaların belirli bir dengesini ve uyumunu gerektirir. Su, pozitif iyonlar yayarak insanlar üzerinde olumlu etkiler yaratır. (İçel, 2014). Suyla terapi ise geçmiş yüzyıllardan beri hastalıkların tedavisinde kullanılmıştır. (Foucault, 1992) Çocuk, ebru sanatında su ve renklerin hareketine dikkatini odaklar, gerginliği azalır. Ayrıca, bir ürün oluşturarak başkaları tarafından takdir edilmek özgüveni ve olumlu etkilerini artırır (Aktay, 2014).
3. *Çatışmaları gidererek içgörü kazanmayı sağlaması:* Sanatsal yaratıcılık doğası gereği sahip olduğu varoluşsal özellikler nedeniyle bedensel hastalığı olan hastaların yaşadığı çatışmalara denk gelen kaygıları giderici, çatışma çözücü bir role de sahiptir. Çünkü varoluşçu açıdan yaratıcılık, ölümsüzlük için duyulan bir özlemdir. Herkes öleceğini bilir. Aynı zamanda bilinir ki ölüm ile yüzleşecek cesaret geliştirilmelidir. Bununla birlikte ona baş kaldırılmalı ve onunla mücadele edilmelidir (Samurçay, 2008). Her bir ebru çalışması çocuk için ayrı bir deneyimdir. Ebru çalışması yaparken, çocuklar eski ve yeni çalışmaları arasında karşılaştırmalar yaparak yeni stil ve metodlar geliştirebilir, yeni çözüm yolları bulabilirler (Gür, 2012).

Sonuç

Sanat sağlıklı insan üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra hasta bireylerin hastalıklarının tanılanmasından, rehabilitasyon sürecine kadar, hastalığın yarattığı olumsuz duygular ve düşüncelerin bu yolla dışa vurulmasını sağlamaktadır. Sanatın, bireylere psikolojik destek sağlayarak hastalıkları ve tedavi süreçleriyle daha etkin baş etmelerinde yararlı bir uygulama olduğu açıktır. Özellikle çocuklar, duygu ve düşüncelerinin aktarmakta çoğu zaman zorlanmaktadırlar. Bu nedenle çocuklara kolaylıkla uygulanabilecek olan ve duygu ve düşüncelerin renklerle suya aktarıldığı ebru sanatı, kronik hastalığa sahip çocukların hastalıklarına ve sürekli hastaneye yatmaya bağlı olarak gelişen anksiyete, agresyon ve depresyon gibi olumsuz sonuçların azaltılması için önemlidir.

Kaynaklar

- Aktay, A. (2014). Sanat Terapisi. <http://www.aydaaktay.com/ebru-ve-terapi.asp>, E.T. 15.05.2014.
- Alp, A.R. (1958). *Büyük Osmanlı Lügati*. İstanbul: Ekincigil Matbaası.
- Aral, N., Kayabaşı, N., Yıldız Bıçakçı, M., Aydın, A., Mutlu, B. (2012). Study of effect of Ebru training on the developmental areas of children aged under five. *Social and Behavioral Sciences* 51, 296-300. <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.162>
- Aritan, A.S. (1999). Türk Ebru Sanatı ve Bugünkü Durumu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5, 441-469.
- Atalay, B. (1970). *Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Aydın, B. (2012). Tıbbi Sanat Terapisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 69-83. doi:10.5455/cap.20120405.
- Barutçugil, H. (2010). *Türklerin Ebru Sanatı*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Beebe, A., Gelfand, E.W., Bender, B. (2010). A Randomize Trial to Test Effectiveness of Art Therapy for Children with Astma. *Journal of Allergy Clinical Immunology*, 126(2), 263-6. doi: 10.1016/j.jaci.2010.03.019.
- Diehl, E. (1980). *Bookbinding: Its Background and Technique*. Newyork: Dover Publications.
- Edwards, D. (2004). *Art Therapy*. London: Sage Publications.
- Er, M. (2006). Çocuk, Hastalık, Anne-Babalar ve Kardeş. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49, 155-168.
- Erdoğan, A., Karaman, M.G. (2008). Kronik ve Ölümcül Hastalığı Olan Çocuk ve Ergenlerde Ruhsal Sorunların Tanınması ve Yönetilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 244-252.
- Favara-Scacco, C., Smirne, G., Schilirò, G., Di Cataldo, A. (2001). Art therapy as support for children with leukemia during painful procedures. *Med Pediatr Oncol.*, 36 (4), 474-480.
- Fettahoğlu, E.Ç., Koparan, C., Özatalay, E., Türkkahraman, D. (2007). İnsüline Bağımlı Diabetes Mellitus Tanılı Çocuk ve Ergenlerde Gözlenen Ruhsal Güçlükler. *Psychiatry in Turkey*, 9, 32-36.
- Findling JH. (2004). Development of a Trauma Play Scale: an Observation-Based Assessment of The Impact of Trauma on the Play Therapy Behaviors of Young Children. University of North Texas. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. United States.
- Foucault, M. (1992). *Deliliğin Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Gavin, L., Wysocki, T. (2006). Associations of Paternal Involvement in Disease Management with Maternal and Family Outcomes in Families with Children with Chronic Illness. *Journal of Pediatric Psychology*, 31 (5), 481-489.

- Gökçek D, Çakır A, Koç S. (2013). Hastane palyaçolarının pediatri hemşireliğine Katkıları. 4. *Ulusal Pediatri Hemşireliği Kongresi*. Kongre Kitabı, Sözel Bildiri (20), Adıyaman, 54
- Gür, Ç. (2012). Turkish marbling and gifted children. *International Journal of Learning and Development*, 2 (6), 86-92. <http://dx.doi.org/10.5296/ijld.v2i6.2555>.
- İçel, B. (2014). Renklerin Su Üstündeki Kutsal Dansı: Ebru Sanatı. <http://bahadiricel.wordpress.com/2009/01/03/renklerin-su-ustundeki-kutsal-dansi-eburu-sanati>, E.T. 15.05.2014.
- İşler, A.Ş. (2003). Okul Öncesinde Disiplin Temelli Sanat Eğitiminin Uygulanabilirliğinin Kuramsal Temelleri ve Çocuk Gelişimi Açısından Önemi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 35-54.
- Kırathı, A.D. (2010). Using traditional Turkish arts in primary visual arts classes: Turkish marbling sample. *Selçuk University Social Sciences Journal* 23, 109-114.
- Killick, K., Schaverien, J. (2003). Sanat, Psikoterapi ve Psikoz. (çev. Banu Büyükkal), İstanbul: Yelkovan Yayıncılık.
- Malchiodi, C.A. (2012). An Integrated Approach to Psychosocial Care with Pediatric Oncology Patients. *Art Therapy and Health Care*. New York: The Guildford Press. 48-56.
- Patterson, S. (2007). Arts therapies for people with schizophrenia: an emerging evidence base. *Evidence Based Mental Health*, 10, 69-70. doi:10.1136/ebmh.10.3.69.
- Samurçay, N. (2008). Sanatta Psikanaliz. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Şen Beytut, D., Bolşık, B., Solak, U., Seyfioğlu, U. (2009). Çocuklarda hastaneye yatma etkilerinin projektif yöntem olan resim çizme yoluyla incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 2(3), 35-44.
- Tunç A. (2007). Ergenlerin Olumsuz Beden İmgelerine Yönelik Geliştirilen Bilişsel-Davranışçı ve Değiştirilmiş Sanat Terapisi Programlarının Etkililiklerinin Karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tiyatro (Çocuk Tiyatrosu, Oyun-Tiyatro-Drama) Anabilim Dalı, *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Turkel, S., Pao, M. (2007). Late Consequences of Chronic Pediatric Illness. *Psychiatr Clin North Am*, 30 (4), 819-835. 10.1016/j.psc.2007.07.009.
- Türkbay, T., Akın, R., Söhmen, T. (2000). Epileptik çocuklarda dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, davranım bozukluğu, depresif belirtiler ve kendilik saygısının araştırılması. *Klinik Psikiyatrideki Bülteni*, 10(1), 9-15.
- Utaş Akhan, L. (2012). Psikopatolojik Sanat ve Psikiyatrik Tedavide Sanatın Kullanılışı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (2), 132-135.
- Wise, P.H. (2007). The Future Pediatrician: The Challenge of Chronic Illness. *J. Pediatrics*, 151 (5), 6-10.
- Wolfe, J.R. (1990). *Marbled Paper: Its History, Techniques and Patterns: With Special Reference to the Relationship of Marbling to Bookbinding in Europe and the Western World*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Yılmaz U, Oltuoğlu H, Hanazay B, Aylaz R. (2011). Uğraş Terapisinin Kronik Hastalıklı Çocukların Durumluluk Kaygı Düzeylerine Etkisi. Uluslar Arası Katılımlı 3. *Ulusal Pediatri Hemşireliği Kongresi*. DEÜ Sabancı Kültür Sarayı, İzmir. Kongre Özet Kitabı, Sözel Bildiri.
- Yolcu, E. (2011). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Extended English Abstract

Chronic disease is defined as ‘a condition which is irremediable and demonstrates disorder or deviation from the normal, which may leave permanent inability, which develops as a result of pathological changes, and which is expected to require long term care, surveillance, supervision, as well as special training for rehabilitation of the patient.’ Approximately 1-2% of children

population suffer from chronic health problems that require frequent treatment or affect their daily activities. Studies reveal that children with chronic diseases suffer from anxiety, aggression or depression more frequently and that self-respect of such children reduces.

Artistic practices can result in positive changes in the health of children. In addition, art therapies provide various benefits for children suffering from physical diseases. Art and child is a dynamic phenomenon which complements each other, which constantly changes and improves. A child's art activities create a kind of language of thinking for the child. Two children never present features similar to each other. Each child demonstrates personal differences on the levels of development, cognition, emotion and perception, just like the art of paper marbling, where each marbling is unique, and none of them look the same.

Turkish marbling which we frequently come across on the covers and end leaves of old books, is the art of painting on the concentrated water with earth dye and powder paint. It is obtained by scattering the dye by means of using special brushes on the water which is concentrated with tragacanth and similar substances and transferring the patterns occurred on the water to paper. In Marbling activities, dyes, tragacanth, cattle gall, paper, water, vessel, brush, punch and comb are used:

Dyes: From of old, colourful metallic dyes obtained from stones and sand in the nature which we call the "earth dye" and vegetable based nonwater soluble dyes have been used in the Turkish marbling art.

Tragacanth: Plantal glue used to bring in a gummy stiffness to the water on which the dye is scattered.

Cattle Gall: In order to make sure that the dye on the tragacanth water spreads without precipitating, animal substances which contain bile acids are used on the plane. To prevent corruption, gall water is previously boiled and preserved.

Paper: An absorbing paper without shiny and slippery surface can easily be used for Ebru art.

Water: Hard and non calcareous water is preferred.

Vessel: In Ebru art, sinks called "vessels" are used. A vessel is generally a rectangular and splay basin. The vessels are made from wood, aluminium, glass or zinc. Generally, vessels with 4 –6 cm depth and 35x50 cm length are preferred. In addition, as the paper soaked in the water would expand, the vessel should be to some extent larger than the paper.

Brush: The brushes are made from horse tail and the branches of rose tree. Stem length should be 20 –25 cm.

Punch: Metal bars used to drop the dye on the water surface, give shape, control the air bubbles after putting the paper in the vessel and even take the paper back from the vessel.

Comb: Tools which are used to obtain splayed Ebru pattern with a variable width and length depending on the vessel and of which the sides are nailed with pins, wire or thin studs in order to obtain a comb shape.

Turkish marbling (Ebru) is mentioned as a difficult art in various resources, it can be applied to children by using ready to use dyes and ready to use gum tragacanth. After all, marbling can be turned into an enjoyable activity by giving the children the opportunity to discover different characteristics of marbling and by not forcing them applying the marbling by using traditional techniques perfectly.

In the art of paper marbling, colors and figures offer person the opportunity to express his emotions. Other benefits of this art include the following: when a person learns to deal with stress and gains motivation, creative power and self confidence increases. In particular, water has positive influence on humans when it emits positive ions. When a child focuses on water and moving colors, his stress and anxiety will reduce and he will lose track of time. Furthermore he

creates a work of art with figures and shapes, which will increase self confidence of child as he gains appreciation.

Instead of insisting on the use of traditional paper marbling techniques, it would be wise to allow children explore different opportunities, which might make this art more enjoyable for children. Art of paper marbling might have various positive effects on children with chronic diseases, including providing area for catharsis (relaxation), supporting the way of positive behavior and thinking, resolving conflicts and providing insight.